

รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร เพื่อพัฒนาศักยภาพ และการรู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรีในเรือนจำเขต 9

Paulo Freirean Methodology for Functional Literacy and Potential
Development of Female Inmates in Correctional Department, Region 9

¹เนริกา เกิดนาศาร, ภัทรพล มหาพันธ์ และ ชิดชงค์ นันทนาเนตร

¹Nerika Kerdnasan, Phattharaphon Mahakhan and Chidchong Nantanant

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Education Silpakorn University, Thailand

E-mail: Nearika9585@gmail.com

Received November 24, 2020; Revised January 26, 2021; Accepted March 24, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการไม่รู้หนังสือ และความต้องการของผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือในเรือนจำเขต 9 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร และ 3) เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร เพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรีในเรือนจำเขต 9 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวทางการสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือของเปาโล แฟร์เร เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ ทณฑสถานหญิงสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือผู้ต้องขังหญิงที่ไม่รู้หนังสือ จำนวน 12 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์สร้างข้อสรุปและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการไม่รู้หนังสือส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง การไม่รู้หนังสือทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมบางอย่างได้ด้วยตัวเอง เช่น เขียนจดหมายไม่ได้ อ่านป้ายต่าง ๆ ไม่ออก กลุ่มเป้าหมายจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นเพื่อให้ช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความรู้สึกว่าการไม่รู้หนังสือคือปมด้อยของตัวเอง จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาตัวเองให้อ่านออกเขียนได้

2. รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาบริบท ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน 2) การคัดเลือกคำที่มีความหมายต่อผู้เรียน 3) การสอนอ่านสอนเขียน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาสื่อ และการสอน

อ่านเขียนโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ และ 4) การสอนให้คิดวิเคราะห์ ด้วยการเสวนา และอภิปรายอย่างมีเหตุผล

3. กลุ่มตัวอย่างสามารถอ่านเขียนคำและประโยคภาษาไทยที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ สามารถเขียนจดหมายโต้ตอบได้ เขียนชื่อและนามสกุลของตนเองและเพื่อนได้ อ่านคำและข้อความจากป้ายประกาศได้ ทั้งยังมีทัศนคติและมุมมองต่อการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีกำลังใจ และรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ จึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือกลุ่มอื่น ๆ เช่น สตรี และเยาวชนที่ขาดโอกาส ให้รู้หนังสือ สามารถพึ่งพาตนเอง และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

คำสำคัญ: รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร่; การรู้หนังสือ; ผู้ต้องขังสตรี

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the problem of illiteracy and the needs of illiterate female inmates in the correctional department, region 9; 2) to develop a study model based on the Paulo Ferré concept (Paulo Freirean methodology) and 3) to study the results of the application of Paulo Freirean methodology to develop the potentiality and literacy of female inmates in the correctional department, region 9. The research model was qualitative research using Paulo Freirean methodology of teaching literacy to adults as a research framework. The research area was Songkhla Women Correctional Institution. The sample used was 12 illiterate female inmates who were chosen by using a specific selection method. The tool used for data collection was open-ended interview questions. The data were analyzed by a descriptive conclusion and narrative. The research results were found as follows:

1. The problem of illiteracy affected the daily life of the sample. It prevented them from doing certain activities on their own such as writing letters, being unable to read signs which caused them to have to rely on others to help. Moreover, the sample group felt that illiteracy was their own inferiority complex and there was a need to develop themselves to be able to read and write.

2. Paulo Freirean methodology consists of 4 steps: 1) the study of context, problems, and needs of the learners 2) selection of words that are meaningful to the learners 3) teaching reading and writing which consists of sub-steps including motivation, media development and teaching

reading and writing in connection with experiences, and 4) teaching to think critically through rational dialogue and discussion.

3. The samples were able to read and write Thai words and sentences that were needed in their daily life. They could write correspondence, their names and names of friends. They could read words and messages from the signboards and also changed their attitude and perspective towards life, they were encouraged and knew how to seek additional knowledge.

Findings from this research can be used as a guideline for educational management for other illiterate groups such as women and youth who lack literacy opportunities to be literate, self-sufficient, and also develop their own potential.

Keywords: Paulo Freirean methodology; Literacy; Female inmates

บทนำ

ประเทศไทยมีประชากรหญิงในเรือนจำสูงสุดเป็นอันดับที่ 5 ของโลก และถือเป็นประเทศที่มีนักโทษหญิงมากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย จากสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์หญิงทั่วประเทศ ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2563 มีจำนวน 43,686 คน (กรมราชทัณฑ์, 2563ก) และข้อมูลของกองพัฒนาพฤตินิสัยพบว่าผู้ต้องราชทัณฑ์หญิงที่ไม่รู้หนังสือจำนวน 1,265 คน ผู้ต้องราชทัณฑ์หญิงส่วนหนึ่งเป็นผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา มีการศึกษาน้อย และไม่รู้หนังสือ (กรมราชทัณฑ์, 2563ข) ทั้งนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำความผิดของผู้ต้องขังสตรี โดยระบุว่าผู้ต้องขังที่ประสบปัญหาด้านการเรียน ไม่ได้รับการศึกษา มีความรู้ต่ำ ทำให้ขาดความรู้เรื่องกฎหมาย และการมีระดับการศึกษาน้อยทำให้ขาดโอกาสในการหางานทำที่มั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวาพงษ์ พลูโต (2544) พบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขังสตรี คือความเป็นผู้มีการศึกษาน้อยทำให้ผู้ต้องขังสตรีค้ายาเสพติด และงานวิจัยของ ณัฐกร ลักษณะชินดา (2548) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของผู้ต้องขังสตรีคือความผิดต่อชีวิต ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาน้อย มีรายได้ต่ำ มีภาระที่จะต้องเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการรู้หนังสือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เพราะการรู้หนังสือเปรียบเสมือนการมีเครื่องมือที่จำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ หากปราศจากความรู้อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการหาเลี้ยงชีพแล้วการใช้ชีวิตย่อมเป็นไปอย่างยากลำบาก ดังนั้นสตรีที่ไม่มีความรู้จึงไม่มีทักษะที่ดีพอในการใช้ชีวิต ทำให้ตัดสินใจผิดพลาดจนนำไปสู่การกระทำความผิด

จากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานและเป็นเจ้าหน้าที่ภายในทัณฑสถานหญิง ผู้วิจัยพบว่ายังมีผู้ต้องขังสตรีจำนวนหนึ่งที่ไม่รู้หนังสือ อ่านภาษาไทยไม่ออก เขียนภาษาไทยไม่ได้ ขาดทักษะในการ

ดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ทำให้มักตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นเหตุให้กระทำความผิด และเข้าสู่เรือนจำ

จากสภาพการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นถึงสภาพปัญหาการไม่รู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรี และตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการรู้หนังสือ ซึ่งจากการปฏิบัติงานพบว่า ผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือนั้นต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยความเสี่ยงที่จะทำผิดกฎหมาย จนในที่สุดก็จะนำตนเองไปสู่ชีวิตที่ไร้เสรีภาพ ทั้งการไม่รู้หนังสือยังทำให้รู้สึกถึงการขาดเสรีภาพในการสื่อสาร ดังนั้นแนวทางในการต่อสู้กับปัญหาการไม่รู้หนังสือด้วยการใช้รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร ผู้ที่ได้รับการยอมรับในฐานะนักการศึกษาผู้ใหญ่ และเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการรู้หนังสือ จึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการไม่รู้หนังสือ และความต้องการของผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือในเรือนจำเขต 9
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร เพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรีในเรือนจำเขต 9
3. เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร เพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรีในเรือนจำเขต 9

การทบทวนวรรณกรรม

องค์การและหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การยูเนสโก องค์การสหประชาชาติ แนวคิดในการพัฒนามนุษย์ตามแนวทางศาสตร์พระราชา รวมถึงยุทธศาสตร์การพัฒนามนุษย์ของประชาคมอาเซียน ได้กำหนดนโยบายและข้อกำหนดเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้หนังสือ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ “การศึกษาคือสิทธิพื้นฐานของประชากรทุกคน ผลของการรู้หนังสือจะทำให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมได้อย่างเต็มที่ และยังผลให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิม การรู้หนังสือจึงมีความจำเป็นสำหรับทุกชาติที่กำลังพัฒนา เพราะการรู้หนังสือเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันสูงสุดในการพัฒนา”

เป้าหมายทางการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนของการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและเป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมรอบด้าน โดยใช้กระบวนการทางการศึกษาหลากหลายรูปแบบ สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และศักยภาพที่แท้จริงของตน ตลอดจนรู้จักแสวงหาความรู้มาเพิ่มพูนศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยมี

เป้าหมายสำคัญสูงสุดคือการทำให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ได้ทำตามความสามารถของตนอย่างเต็มที่ (Self-Actualization) และสามารถพึ่งพาตนเองได้

การจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่สังคมถือว่าเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้ใหญ่ได้หาประสบการณ์และแสวงหาความรู้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านทัศนคติและพฤติกรรม ตลอดจนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างสมดุลและมีอิสระ (กอร์ดอน จี ดาร์เกนวัลด์ และซาราน ปี เมอร์เรียม. 1982) ดังนั้นการศึกษาผู้ใหญ่จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่จะใช้พัฒนาสังคมและชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่เหมาะสม และบรรลุผลตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

ปัจจุบันการที่เทคโนโลยีเข้ามาส่วนทำให้สังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ การเป็นคนไม่รู้หนังสือนั้นจะส่งผลถึงการเป็นผู้ที่ขาดทักษะการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคล ทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ นั่นจึงแสดงให้เห็นว่าการรู้หนังสือยังคงเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยผลักดันให้สังคมและโลกเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุนทร สุนันท์ชัย, 2552)

เปาโล แฟร์เร (Freire, 2012) มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการที่จะกำหนดความเป็นไปหรือสร้างความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ บนโลกได้ และมนุษย์สามารถใช้ความคิดและภาษาในการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ อย่างมีเหตุผล ด้วยกระบวนการวิพากษ์และเสวนา ซึ่งกระบวนการนี้จะนำไปสู่การแสวงหาความรู้และความจริง โดยที่บุคคลสามารถตระหนักถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลได้

การรู้หนังสือจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และปรัชญาการศึกษาของเปาโล แฟร์เร ที่เชื่อว่าการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือที่จะทำให้มนุษย์มีอิสระเสรี หลุดพ้นจากการเป็นผู้ถูกกระทำหรือถูกเอารัดเอาเปรียบ และช่วยทำให้บุคคลสามารถตระหนักรู้ มีความคิดและมุมมองต่อชีวิตที่กว้างขวางขึ้น ซึ่งเมื่อบุคคลมีมุมมองต่อโลกที่กว้างขึ้น บุคคลนั้นจะสามารถคิดทบทวนหาเหตุผลต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นหรือเผชิญได้ สามารถแสวงหาแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นด้วยตนเองได้ การศึกษาจึงช่วยให้บุคคลตระหนักถึงพลังอำนาจในตนเอง สามารถนำพาตนเองให้หลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ซิดซังค์ ส.นันทนาเนตร, 2560)

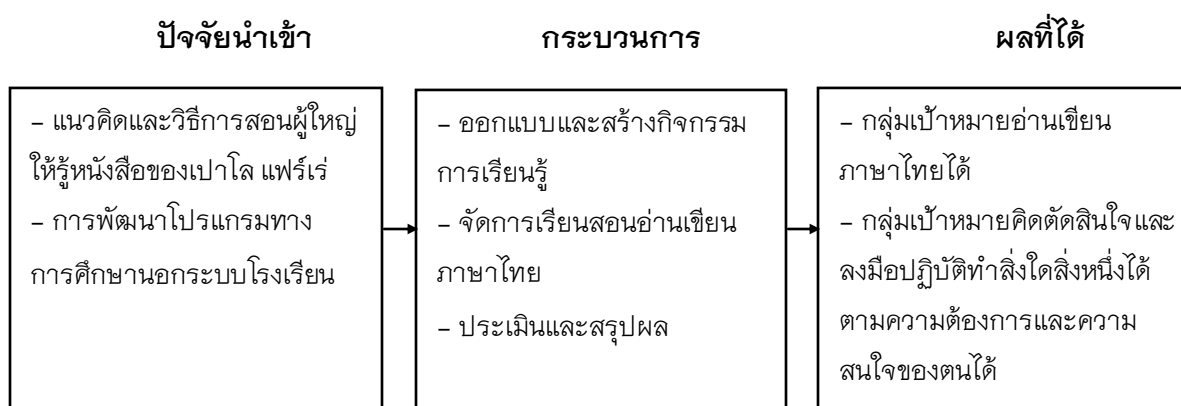
แนวคิดในการสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือของเปาโล แฟร์เร จึงมุ่งหวังที่จะสร้างมโนธรรมสำนึก (Conscientization) ให้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความขัดแย้ง (Contradiction) หรือสถานการณ์ที่มีอยู่ในสังคม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้บุคคลอ่านออกเขียนได้ และใน

กระบวนการสอนให้บุคคลรู้หนังสือนั้น วิธีการเสวนาและการวิพากษ์ถูกนำมาใช้เพื่อทำให้ผู้เรียนได้คิด ทบทวน และเชื่อมโยงประสบการณ์ตนเองกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่ตนอยู่อาศัย ด้วยวิธีการนี้ผู้เรียน จะได้ใช้ความคิด และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล พร้อม ๆ กับการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ บุคคลอื่น และในที่สุดผู้เรียนจะสามารถลงมือปฏิบัติหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการ เปลี่ยนแปลงตนเองหรือสังคมได้ และนั่นแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ที่มีอิสระเสรีภาพ สามารถจะกำหนด ชะตาชีวิตของตนเองได้โดยไม่ถูกครอบงำอีกต่อไป

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดการสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือเปาโล แฟร์เร และแนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มาใช้ในการวิจัยโดยออกแบบและพัฒนารูปแบบการ จัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือในเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อ ส่งเสริมการรู้หนังสือและพัฒนาศักยภาพของผู้ต้องขังสตรี โดยมุ่งหวังว่าการรู้หนังสือจะเป็นบันไดขั้น แรกในการทำให้ผู้ต้องขังสตรีตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพตนเอง ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดวิธีการสอน ผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือของเปาโล แฟร์เร และแนวทางการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร เพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรี ในเรือนจำเขต 9 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือในเรือนจำและทัณฑสถานหญิงในเขตพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 7 แห่ง โดยกำหนดคุณสมบัติและใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 13 คน และ กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือ จำนวน 12 คน โดยกำหนดคุณสมบัติและใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ที่อยู่ในทัณฑสถานหญิงสงขลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด และ 2) แบบประเมินระดับการรู้หนังสือที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นจากการทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ ประกอบการสังเกตและจดบันทึก เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (สุมังค์ จันทวานิช, 2549) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ที่ได้จากการการสังเกตและจดบันทึก

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนหนังสือ และไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ปัจจุบันดังกล่าวส่งผลให้เป็นผู้ไม่รู้หนังสือ จึงประสบปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวัน ต้องพึ่งพาผู้อื่น ทำให้มีความต้องการที่จะเรียนหนังสือเพื่อให้อ่านเขียนภาษาไทยได้ และมีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อที่หลังพ้นโทษจะได้มีโอกาสหางานที่ดีทำและมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ตามกระบวนการสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือของเปาโล แฟร์เร (Freire Literacy Model) นั้น มี 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของของกลุ่มเป้าหมายเพื่อหาคำศัพท์ ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกคำเพื่อใช้เป็นคำหลัก (Generative word) โดยคัดเลือกคำที่มีความหมายต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกคำหลักและแบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ 1) คำหลักเกี่ยวกับคติความ และ ชีวิตในเรือนจำ 2) คำหลักเกี่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ ในเรือนจำ 3) คำหลักเกี่ยวกับข้าวของเครื่องใช้ และอาหารการกิน 4) คำหลักที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้ต้องขัง และ 5) คำหลักที่เกี่ยวกับชีวิตและประสบการณ์ของผู้ต้องขัง ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการสอนอ่านสอนเขียน ในภาพรวมพบว่า กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจต่อเนื้อหาการเรียนที่สอดคล้องกับชีวิตและประสบการณ์ตนเอง สนใจกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง และยังพบว่ากลุ่มเป้าหมายได้แสดงความสามารถและศักยภาพของตนในด้านต่าง ๆ ออกมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการทำกิจกรรม และงานต่าง ๆ ได้อย่างประณีตและยืดหยุ่น ด้านการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการรู้จักตนเองเข้าใจตนเอง และขั้นตอนที่ 4 หลังการอ่านออกเขียนได้ โดยเน้นเรื่องการยกระดับสติสัมปชัญญะที่มีวิจารณ์ญาณ (Critical Consciousness) พบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลาย และมีเหตุผลรองรับ ทั้งยังสามารถเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีเหตุผล

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร ที่นำไปประยุกต์ใช้นั้น ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความพัฒนาการด้านการเขียนการอ่านที่ดีขึ้น สามารถเขียนคำ

ข้อความและประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น เขียนจดหมาย เขียนชื่อและนามสกุลของตนเอง และเพื่อนได้ อ่านจดหมาย อ่านชื่อหน่วยงาน และอ่านชื่อเพื่อนได้ ทั้งยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองได้ เช่น การเข้าไปใช้บริการห้องสมุด การยืมหนังสือ และการสมัครเรียนต่อในระดับประถมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

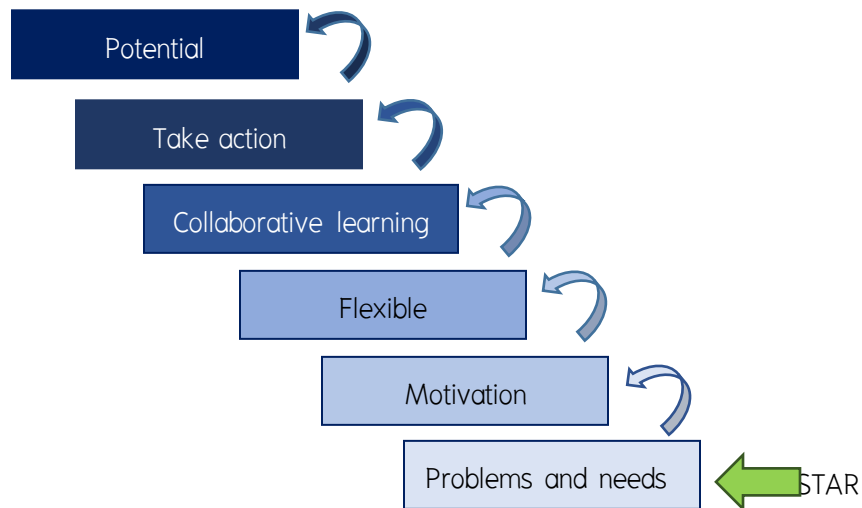
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่เคยเรียนหนังสือ และเรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ เมื่อไม่รู้หนังสือจึงทำให้รู้สึกอาย ไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และรู้สึกว่าการที่ตนเองไม่รู้หนังสือเป็นปมด้อย ทำให้ขาดความตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง และขาดแรงกระตุ้นที่จะพัฒนาตนเอง การทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความจำเป็น เพราะจะทำให้บุคคลมองตนเองว่ามีคุณค่า และมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะปัญหา และมีความหวังที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่พึงประสงค์ (อภิญา เวชชัย และคณินิจ วิหคมาตย์, 2553)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงสถานการณ์ที่ผู้ต้องขังกำลังเผชิญ และความคาดหวังของผู้ต้องขังสตรีถึงอนาคตของตนเอง เป็นประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเพื่อการรู้หนังสือให้แก่ผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือ ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อม และความต้องการของผู้ต้องขังสตรี ทำให้ผู้ต้องขังสตรีเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างการเรียนรู้ในเรือนจำดังที่ ธาณี วรภัทร์ (2563) เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ว่าผู้ที่ทำหน้าที่แนะนำการเรียนรู้ต้องค้นหาให้ได้ว่าผู้ต้องขังต้องการที่จะเรียนรู้อะไร ซึ่งต้องพิจารณาจากปัจจัยในอดีตคือข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของผู้ต้องขัง รวมถึงความคิดความต้องการในปัจจุบันของผู้ต้องขังต่อความสนใจที่จะเรียนรู้ ตลอดจนการศึกษาปัจจัยและข้อมูลของผู้ต้องขังที่จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตในอนาคตเมื่อพ้นโทษ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร่ สามารถช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีพัฒนาการรู้หนังสือที่ดีขึ้น สามารถเขียนและอ่านคำภาษาไทยที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้ นอกจากนี้ยังทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกภูมิใจ และมั่นใจในตัวเองที่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น สามารถแสดงความสามารถและศักยภาพของตนเองได้ตามความถนัด ตลอดจนมีมุมมอง และทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิต ซึ่งพัฒนาการที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากการจัดรูปแบบการศึกษาที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักในคุณค่า และความสามารถของตน ทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความมั่นใจ และนำพาตัวเองออกจากความกลัว และความรู้สึกความอับอายไปสู่การแสวงหาความรู้ และเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จนสามารถลงมือปฏิบัติทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพ และความรู้หนังสือให้แก่ผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือ องค์ความรู้ดังกล่าวคือการใช้หลักการบันไดหกขั้น P-M-F-C-T-P Model ประกอบด้วย 1) ระบุปัญหาและความต้องการ 2) สร้างแรงจูงใจ 3) เข้าใจและยืดหยุ่น 4) เรียนรู้ร่วมกัน 5) แสดงออกอย่างมีเหตุผล และ 6) พัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังแผนภาพ

P– Problems and needs ระบุปัญหาและความต้องการของผู้เรียน

M–Motivation การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้อยากมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและทันสมัย

F–Flexible เข้าใจและยืดหยุ่น มีความเข้าใจและตระหนักถึงความต้องการของผู้เรียน ตระหนักถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน โดยจัดการเรียนการสอนที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของผู้เรียน

C–Collaborative learning การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

T–Take action ลงมือปฏิบัติและแสดงออก เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และตระหนักถึงความสามารถที่ตนมี

P–Potential พัฒนาศักยภาพของตนเอง แสวงหาโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รู้จักใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแหล่งความรู้ที่สามารถหาได้

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังสตรีที่ไม่รู้หนังสือ และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่รู้หนังสือกลุ่มอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ เพื่อพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายให้ดีขึ้นได้

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความวิจัย รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร่ เพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของผู้ต้องขังสตรี ในเรือนจำเขต 9 เป็นการนำแนวคิดการสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือของเปาโล แฟร์เร่ และแนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือและพัฒนาศักยภาพของผู้ต้องขังสตรี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร่ สามารถทำให้ผู้ต้องขังสตรีมีพัฒนาการด้านการรู้หนังสือ และตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายยังได้พัฒนาศักยภาพตนเองไปในทางที่ตนถนัด ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองให้ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อมูลและผลที่ได้จากการทำวิจัย สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการด้านการศึกษาของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานได้

1.2 รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเปาโล แฟร์เร่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่รู้หนังสือในเรือนจำและทัณฑสถาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการวิจัยพัฒนารูปแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้ต้องขังชาย เยาวชน และสตรีที่ขาดโอกาส

2.2 มีการวิจัยรูปแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและการรู้หนังสือของกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือในบริบทอื่น ๆ เช่น เรือนจำและทัณฑสถานที่มีทั้งแดนชายและแดนหญิง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2563ก). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์หญิงทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2563. จาก www.correct.go.th
- กรมราชทัณฑ์. (2563ข). รายงานข้อมูลผู้ต้องขังจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2563. จาก www.correct.go.th.
- กอร์ดอน จี ดาร์เรนวัลด์ และซาราน ปี เมอร์เรียม. (2530). การศึกษาผู้ใหญ่: พื้นฐานการปฏิบัติ. แปลจาก Adult Education: Foundations of Practice. โดย สุนทร โคตรบรรเทา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชิดวงศ์ ส.นันทนาเนตร. (2560). ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ฉบับปรับปรุง. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐกร ลักษณชินดา. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของผู้ต้องขังหญิงคดีความผิดต่อชีวิตในทัณฑสถานหญิงกลาง(วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมวิทยามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิวาพงษ์ พลุโต. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขังสตรี ทัณฑสถานหญิงกลาง (วิทยานิพนธ์หลักสูตรมานุษยวิทยามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานี วรภัทร์. (2563). ระบบเรือนจำแห่งการเรียนรู้. วารสารกำลังใจ, 7(3), 32.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2552). การรู้หนังสือ: บันไดสู่อิสรภาพ นิยามและการประเมินของนานาชาติ. ใน รวมบทความการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปี 2552, 3, 8-9. ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ และคณะ, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: รังษีการพิมพ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เวชชัย และคะเนิงนิจ วิหคมาตย์. (2553). รายงานผลการศึกษานับสมบุรณ์ การศึกษาแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง: กระบวนการสร้างเสริม “กำลังใจ” และความเป็นมนุษย์ในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- Freire, P. (2012). *Pedagogy of the oppressed*. Translated by Myra Bergman Ramos. New York: Continuum International Publishing Group.